

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

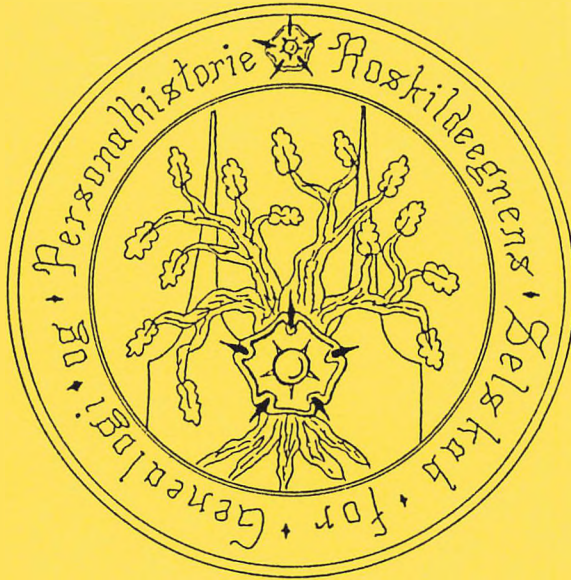
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Årsskrift 1988

1. årgang

Roskildeegnens Selskab
for
Genealogi og Personahistorie

Årsskrift 1988
1. årgang

Udgivet af: Roskildeegnens Selskab
for
Genealogi og Personalhistorie

på forlaget Herold

Redaktion: Henning Kiilerich
Bjarne Linnet

Indhold

Sådan begyndte det - og fortsatte side af Henning Kiilerich	3
Formandens beretning om aktiviteterne i sæsonen 1987/88 " af Jens V. Olsen	7
En sommerferie i slægtens spor " af Karna Hansen	9
Selskabets bomærke " af Jens V. Olsen	15
Fra di gu'e gam'l daw " "	16
Hvad en skifteprotokol kan fortælle .. " af Henning Kiilerich	17
Selskabets vedtægter " "	20

ISBN 87-89165-02-0

ISSN 0904-1427

Sådan begyndte det - og fortsatte af Henning Kiilerich

Den 30. oktober 1983 samledes en halv snes slægtsforskere hos malermester John L. Jørgensen, Hovedvejen 155 i Osted til stiftende generalforsamling af Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalhistorie.

Forud var gået samtaler mellem John Jørgensen og Henning Kiilerich om behovet for et forum for slægtsforskere, hvor man kunne mødes og drøfte fælles interesser uden at skulle koste rejseudgifter til enten København eller Vestsjælland. I disse to områder var velfungerende slægtshistoriske foreninger. Efter kontakter til andre slægtshistorisk interesserede stod det klart, at der måtte være grundlag for en lokal forening af slægtsforskere.

Dette medførte, at der blev indkaldt til stiftende generalforsamling hos John Jørgensen. Stedet er passende for slægtsforskere, idet hans ejendom er et næsten 200 år gammelt, velholdt bindingsværkshus af en anselig størrelse.

Det viste sig, at der var stor begejstring for at skabe en lokal forening af slægtsforskere. Inden aftenen var omme, var navn, vedtægter og de første aktiviteter blevet fastlagt.

Man ønskede, at møderne skulle være uhøjtidelige forsamlinger til drøftelse af alle emner inden for slægtsforskning. Det vandt derfor gehør, at ordet selskab skulle indgå i navnet. Med skelen til Danmarks ældste slægtsforskernesamfund blev navnet "Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalhistorie" ret hurtigt vedtaget.

Selskabets vedtægter kom til at ligne andre slægtshistoriske foreningers. Dog kom en tilføjelse, som Henning Kiilerich fandt ret væsentlig at få med under formålsparagraffen. Han ønskede at selskabet skulle opmuntre til og bistå medlemmerne i at publicere resultaterne af deres genealogiske og personalhistoriske forskning. Der var forståelse for dette ønske, og formålsparagraffen kom derfor til at lyde:

Selskabets formål er at vække og vedligeholde interessen for det genealogiske og personalhistoriske studium på Roskildeegnen og at oplyse om genealogisk forskning.

Det er endvidere selskabets formål at fremme udgivelsen af genealogiske og personalhistoriske værker.

Bestyrelsen kom til at se således ud:

John L. Jørgensen, Osted, formand
Georg Knudsen, Hvalsø, kasserer
Susanne Knudsen, Hvalsø, sekretær
Henning Kiilerich, Svogerslev
Erna Nielsen, Svogerslev

Man blev enige om, at hver skulle indskyde 25 kr. i kassen, så der var lidt til porto og papir og så i øvrigt komme i gang med vinterens aktiviteter. Disse blev fastsat således:

27. nov. 1983: "Sådan har jeg indrettet mit arkiv"

29. jan. 1984: "Vore egne optegnelser"

13. mar. 1984: Besøg på Osted lokalhistoriske arkiv

29. maj 1984: Generalforsamling

De to første møder blev holdt hos John L. Jørgensen. Ved tiden for generalforsamlingen var selskabet registreret som en organisation under Roskilde kommune, der efter stillede lokaler til rådighed for selskabets møder. Disse er siden blevet afholdt på Kildegården i Roskilde.

Ved den første ordinære generalforsamling var selskabets medlemstal vokset til 16. Der var stemning for at selskabet i tiden august/maj skulle afholde arrangementer hver anden måned. Kontingentet blev fastsat til 50 kr.

Henning Kiilerich, der underviste i slægtsforskning på Roskilde Aftenskole og hvert år i september havde en udstilling i Roskilde Bank, inviterede selskabet til at deltage i disse udstillinger. Siden har de været en årlig tilbagevendende begivenhed i august eller september måned. I 1984 omfattede arrangementet også en udstilling på Roskilde Bibliotek. Medlemmer, der ønskede det, har deltaget i udstillingerne. Især har Jens V. Olsens omfattende samlinger om Fur og hans slægt fra denne ø været et godt bidrag til vellykkede udstillinger om forskellige emner indenfor slægtsforskning.

Selskabets bestyrelse har i årenes løb været således sammensat:

1984/85:

John L. Jørgensen, formand
Georg Knudsen, kasserer
Susanne Knudsen, sekretær
Henning Kiilerich
Jens V. Olsen

1985/86:

John L. Jørgensen, formand
Inge Linnet, kasserer
Bjarne Linnet, sekretær
Henning Kiilerich
Jens V. Olsen

1986/87:

Jens V. Olsen, formand
Inge Linnet, kasserer
Bjarne Linnet, sekretær
Henning Kiilerich
Ulla Rasmussen

1987/88:

Jens V. Olsen, formand
Inge Linnet, kasserer
Bjarne Linnet, sekretær
Henning Kiilerich
Ulla Rasmussen

I tiden efter den første vinter, har der været følgende foredrag og ekskursioner:

- 20-08-84: Vor udstilling besét samt medlemsmøde med emnet: affotografering af gamle fotos
- 25-10-84: Besøg på Frederiksberg Bibliotek
- 17-11-84: Rundvisning på Det kgl. bibliotek, Kbh
- 31-01-85: Besøg på Roskilde lokalhistoriske arkiv
- 14-03-85: Skiftevæsenet v/S.E.Sørensen
- 07-05-85: Generalforsamling
- 12-09-85: Vor udstilling besét samt medlemsmøde med emnet: lysbilledserien: "På sporet af vore aner"
- 26-11-85: Heraldikkens kunst v/Sigvard Mahler Dam
- 03-02-86: Lægdsruller v/Gregers Hvidkjær
- 06-03-86: Rundvisning på Rigsarkivet
- 15-03-86: Rundvisning på Det kgl. bibliotek
- 26-05-86: Generalforsamling
- 21-08-86: Vor udstilling besét samt medlemsmøde
- 06-11-86: Indretning af sit eget arkiv samt benyttelse af lokalhistoriske arkiver v/S. E. Sørensen
- 19-11-86: Rundvisning på Landsarkivet på Jagtvej i Kbh
- 13-01-87: Byggeskik og boligindretning i 17-1800 tallene v/Ingrid Knudsen
- 09-02-87: Medlemsmøde om: Slaver og ældre fængselsprotokoller
- 17-03-87: Sæder og skikke ved livets fester v/Charlotte Jensen
- 07-04-87: Medlemsmøde og planlægning af næste udstilling
- 26-05-87: Generalforsamling

I 1985 blev selskabet optaget som medlem af Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger - SSF. Dermed havde selskabets medlemmer mulighed for at deltage i møder og kurser for slægtsforskere på landsplan. Både de årlige weekend kurser på Båring højskole såvel som det én dags slægtsforskertræf har haft deltagere fra selskabet hvert år.

Medlemskabet af SSF betød også, at selskabet løbende modtager lister over nyt, relevant litteratur og i øvrigt er medvirkende til at fremme aktiviteter m.v. for danske slægtsforskere.

Selskabets bomærke må også nævnes. En konkurrence om et logo blev udskrevet blandt selskabets medlemmer i efteråret 1984, men det gik trægt med at få tilfredsstillende forslag ind. Først efter 1½ års forløb dukkede det forslag op, som straks blev kåret som vinder og dermed valgt til selskabets bomærke. Det er skabt af Jens V. Olsen, som andetsteds i dette årsskrift omtaler det nærmere.

Slægtsforskningens spændende oplevelser opdages af stadig flere mennesker. At dele sin viden og hente inspiration

fra ligesindede hører med til denne forsknings glæder, og det sker bl.a. igennem de slægtshistoriske foreninger. Det vil forhåbentlig også i de kommende år være muligt for slægtsforskere på Roskildeegnen at møde hinanden og udveksle erfaringer i Roskildeegnens Selskab for Genealogi og Personalhistorie.

Formandens beretning om aktiviteterne i sæsonen 1987/88

af Jens V. Olsen

Sæsonen begyndte efter sommerferien med en udflugt til Ledreborg Slot den 29. august 1987, hvor vi var på en interessant rundvisning på slottet og sluttede med at besøge det lille lokalhistoriske museum, der er indrettet i det gamle grisehus.

Mellem 1. og 15. september havde vi den årlige udstilling ved Roskilde Banks indgang i samarbejde med Roskilde Aftenskolē; og som det er en tradition holdtes sæsonens første møde i forbindelse med udstillingen, idet vi den 14. september mødtes her og beså resultatet. Vi gik derefter til et lokale i Gråbrødre skole, hvor vi diskuterede udstillingen.

På generalforsamlingen i maj 1987 blev det besluttet at lave en forskningsoversigt for foreningens medlemmer, en slags "hvem forsker hvad i RSGP". Grundlaget for denne oversigt skulle være et spørgeskema, der blev udsendt samtidig med årets program inden sæsonens start. På det første møde blev udfyldte skemaer indsamlet, og da antallet ikke var særlig stort, opfordredes de øvrige medlemmer til at udfylde deres. En af medlemmerne påtog sig at indsamle og renskrive skemaerne med henblik på senere udgivelse.

Sæsonens første foredragsaften var den 30. september. Da kom Ingrid Knudsen, der er medarbejder ved frilandsmuseet, og fortalte om "Bondens køkken" illustreret med lysbilleder. Efter kaffepausen underholdt Ingrid Knudsen med sin guitar og sang et par "kulinariske" viser bl.a. en morsom madopskrift på vers.

Den 5. november havde vi besøg af personalhistorikeren Anna Louise Alstrøm om bonden i 17 og 18 hundredtallet og om en række mindre kendte kilder hertil.

Julemødet den 2. december handlede om gamle skikke i forbindelse med julen og andre højtider. Det blev en meget hyggelig og livlig aften med folkloristen Charlotte Jensen.

Det første møde i 1988 var en hyggeaften den 11. januar, hvor vi bl.a. snakkede om navneskikke og så affotograferinger af gamle billeder. På mødet den 10. februar fortsatte hyggesnakken. Bl.a. havde sekretæren medbragt selskabets eksemplarer af "Hvem Forsker Hvad". Mødet den 17. marts startede med en planlægning af udstillingen 1988. Nøgleordene var: Prøv selv, Sådan gør man, Smid ikke væk, Gamle breve og billeder fortæller en historie. Vi fik tilsagn fra et par medlemmer om bidrag til udstillingen. Efter kaffen blev der tid til at se på nogle besværlige

steder i en kopi med gotisk skrift.

Sæsonens sidste foredrag den 12. april skulle have handlet om almuens skolegang, men på grund af sygdom måtte foredragsholderen melde forfald. I stedet var vi heldige - med meget kort varsel - at få besøg af Claus Haubro, der kalder sig amatørslægtsforsker. Han har i sin forskning især koncentreret sig om ejendoms historie. Han fortalte om mange forskellige kilder, især til byejendommers historie og viste eksempler på de fine resultater, han havde nået.

Som vanligt afsluttes sæsonen med generalforsamlingen den 10. maj 1988.

Medlemstallet er steget i sæsonens løb fra 33 til 35, altså lidt større tilgang end afgang.

Selskabet er medlem af Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger i Danmark. Sammenslutningens årsmøde fandt sted den 16. april i Fredericia, hvor selskabet var repræsenteret ved formanden. Sammenslutningen består af 21 foreninger spredt over hele landet med i alt 1865 medlemmer. For nylig er en ny forening med ca. 50 medlemmer kommet til, nemlig Slægtshistorisk forening for Sydsjælland med adresse i Næstved.

En sommerferie i slægtens spor

af Karna Hansen

Vi higer og søger
i gamle bøger.....

det kender alle slægtsforskere. Gennem arkiverne finder man mangt og meget om sin slægt fra længst forsvundne dage. Der havde jeg da også fundet en del om min fars slægt, som kom fra Fyn til Langeland, fra Blekinge i Sverige til Langeland og nogle var født og opvokset på Langeland. Min far blev født på Langeland i 1901, men forlod sin fødeø i 1920 for at bosætte sig på Kalundborg-egnen. To af hans brødre forblev på Langeland, men slægten og øen var noget fjernt for mig, og jeg kan kun huske et enkelt besøg derovre hos min farmor og farfar, da jeg har været omkring 4 år. Pengene var små, og familierne var børnerige, så når der skulle aflægges besøg på Langeland, eller vi fik besøg derovre fra var det som regel uden børn, og af den grund kendte jeg ikke meget til mine fætre og kusiner.

Da jeg begyndte at samle stof til min beretning om mine bedsteforældre i Emmerbølle på Langeland, kontaktede jeg en kusine i Bøstrup, og det medførte bl.a., at 120 af slægtens medlemmer samledes i Roskilde i 1985, hvor nogle så hinanden for første gang, og nogle genså hinanden efter 40-50 år uden nogen forbindelse. Siden da har jeg fået mange venner blandt mine fætre og kusiner, og det var da også en af grundene til, at vi besluttede at henlægge vores sommerferie 1987 til Langeland, men også fordi jeg gerne ville besøge de steder, hvor slægten færdedes flere generationer tilbage i tiden. Jeg kunne måske også være heldig at finde noget mere om min slægt, og frem for alt ville jeg gerne besøge nogle af mine nulevende slægtninge.

Vi lejede et sommerhus i Løkkeby, men ferien fik et lidt andet perspektiv end forudset, idet min far døde den første dag i vores ferie, hvilket bevirkede, at den første uge gik med at ordne begravelse, og hvad der ellers følger med et dødsfald. Den anden uge tog vi så til Langeland med nogle dages forsinkelse og som følge deraf på et lidt kortere ophold. Den sidste uge gik med at gennemgå min fars efterladte papirer, breve, fotografier og lignende som mine søskende uden diskussion overlod til mig.

Mit første besøg på Langeland gjaldt Byhistorisk Arkiv i Rudkøbing. Arkivet havde tidligere modtaget et eksemplar

af min beretning "Løst og fast om Johanna Svensson og Rasmus Larsen og deres efterkommere", og den blev straks taget frem efter en meget venlig modtagelse. I beretningen findes der et billede af min fars barndomshjem fra omkring 1911. Arkivet ville meget gerne have gadenavn og husnummer på dette hus, og det lovede jeg at finde ud af samt sende dem et foto af huset, som det ser ud i dag.

Min farfar var indsidder, daglejer, arbejdsmand og lignende hele sit liv, så det er meget svært at finde noget i arkiverne om hans liv og færden, men personalet på arkivet var meget villige til at prøve at besvare alle mine spørgsmål. En af mine oldemødre tilbragte sine sidste leveår på Skrøbelev fattiggård. Arkivet havde ikke noget om denne fattiggård på det tidspunkt, men kunne oplyse, at fattiggården ved socialreformens indførelse blev til "De gamles hjem", og er siden blevet moderniseret og fungerer nu som plejehjem. På hjemvejen kørte vi igennem Skrøbelev for at se plejehjemmet. Det består i dag af nogle pæne, gule, velholdte bygninger, der minder meget lidt om en fattiggård.

Efter konfirmationen i 1915 fik min far arbejde på Rudkøbing Dampvaskeri, hvor han kørte rundt med en stor hvid trækvogn for at indsamle snavset tøj til vaskeriet og aflevere det rene hos kunderne. Arkivet havde en del materiale om dette dampvaskeri, men først efter 1917, og de billeder, de havde, var i øjeblikket anvendt til en udstilling på et plejehjem. Rudkøbing fejrer i sommer sit 700-års købstadsjubel, og i den anledning var der flere udstillinger om byens handels- og erhvervsliv gennem årene. Ifølge Langlands Avis 14. oktober 1908 fik byen da sit første dampvaskeri oprettet af Thomsen og sønner, og det var her min far arbejdede.

Arkivet var i besiddelse af mange skoleprotokoller, og vi forsøgte at finde min farfar i protokollen for Nr. Longelse skole. Min farfar er født i Longelse sogn, men vi kunne ikke finde hverken ham eller hans søskende i Nr. Longelse. Skoleprotokollerne for Sdr. Longelse var nyere, men sandsynligvis gik min farfar i skole i Fuglsbølle, da han blev konfirmeret i Fuglsbølle kirke, som er nabosogn til Longelse. Min farfar boede sammen med sin mor, en broder og to søstre på Longelse fattiggård, indtil han efter konfirmationen flyttede til Bøstrup sogn. Arkivet havde slet ingen skoleprotokoller fra Fuglsbølle, ej heller noget om Longelse fattiggård.

Efter en rundvisning på arkivet, der har til huse i den gamle stationsbygning på Hav-

Det gamle apotek i Tranekær

negade i Rudkøbing, sagde vi farvel for at køre på opdagelse på Nordlangeland. Da broen mellem Rudkøbing og Tåsinge over Siø blev bygget, blev jernbaneforbindelsen mellem Rudkøbing og Spodsbjerg og til Bagenkop nedlagt. Nu blev bygningen bl.a. brugt til nogle kommunale kontorer samt til Byhistorisk Arkiv.

Vort første besøg på Nordlangeland gjaldt Emmerbølle og min fars barndomshjem, Emmerbøllevej 12. Jeg kom i snak med manden fra nabogården, som kunne fortælle mig, at huset lige var blevet solgt for 210.000 kr. efter at det havde stået tomt i et par år. Det skulle formentlig nu benyttes som feriehus. En markvej forbi huset var den gamle hovvej til Nedergård. Min oldemor og hendes mand havde i sin tid fåstet huset af Nedergård, indtil min farfar købte det i 1912 for 800 kr., mod at min oldemor, som var blevet enke i 1896, havde ret til at opholde sig der, så længe hun levede. Gårdmanden kunne huske både mine bedsteførelde og deres børn, men henviste mig i øvrigt til hans onkel, Peter Hansen, som havde været ejer af Emmerbøllegård. Dennes far havde ejet gården, da min far var barn. Peter Hansen boede nu i en dejlig villa ved siden af Emmerbøllegård, og et par dage senere aflagde vi ham et besøg.

Det viste sig, at han havde været min fars sidekammerat i Helletofte skole. De var blevet konfirmeret sammen og havde i øvrigt leget en del sammen, selv om den ene var fattig og den anden rig. De havde løbet på skøjter på gadekæret i Emmerbølle, den ene på flotte skøjter, den anden på gamle og dårlige, alt for store skøjter, der blev bundet fast på fodtøjet med sejlgarn, men de havde da moret sig fortræffeligt sammen alligevel. Peter Hansen kunne bekræfte det meste af det, min far havde skrevet om i sine barndomserindringer, og jeg fik da også yderligere oplysninger om ham, bl.a. om de øgenavne, folk almindeligvis havde. Hvis nogen spurgte efter Rasmus Larsen, var der ingen, der kendte ham, men Hvide Rasmus kendte alle. Min oldemor hed Tykke Hanne, min farmor Svensker Johanne, min farfars broder hed Frederik Skovbødker osv.

Skolen i Helletofte er nedlagt, men bygningerne står endnu, men bruges til andet formål. Når min far, hans forældre og søskende hakkede roer, var det formentlig på Emmerbøllegård, og min farbror Laurits havde været karl på Emmerbøllegård. Peter Hansen omtalte for øvrigt min oldemor - Tykke Hanne - som en meget venlig og rar gammel dame, i modsætning til min fars omtale af hende som en hård og streng bestemor. Min farfar var meget slagfærdig og afholdt af alle, og min farmor blev betegnet som meget proper og flittig. Hun kom fra Blekinge til Korsebølle (under Tranekær) som mejeripige, og Peter Hansen fortalte, at de svenske mejeripiger var meget efterspurgte på de store herregårde, da de var meget dygtige til deres fag. Peter Hansen fortalte også, at folk kunne leje hest og vogn på

Tranekær kirke
hvor min farfar og farmor blev viet

Emmerbøllegård, når de skulle ud at køre, og det har mine bedsteforældre sikkert også gjort, når de en enkelt gang skulle ud med hele familien. Fra Emmerbøllegård kørte man som regel også for naboerne efter læge eller jordemoder, når der var brug for det.

At køre rundt på Langeland var som at blive sat flere årtier tilbage i tiden, og det passede jo godt sammen med min søgen tilbage i slægtens spor. Vi kørte vi rundt i en bil årgang 1984, men havde vi agt i char-a-banc forspændt et par heste, kunne vi godt have følt os hensat til tiden omkring min fars barneår på Langeland.

De smalle veje var godt nok asfalterede, det var de vist nok ikke i min fars barndom. Da blev vejene belagt med skærver, som min farfar og andre arbejdsmænd slog af sten om vinteren.

På Langeland finder man mange oldtidsminder, og mange store navne kommer fra Langeland. Forlaget Langeland har netop udgivet bogen "Rudkøbings store navne" af redaktør Frede Pries Nielsen. Blandt de store navne er fx H.C. Ørsted, Anders Sandø Ørsted og Chr. Winther. Bogen udgives i anledning af Rudkøbings 700-års jubilæum. Langelands Museum i Rudkøbing har udgivet nogle tryk om oldtidsminder på Langeland, kirkerne på Langeland, det gamle apotek, en tur gennem Langelands museum og flere andre.

I gammel tid sagde man, at Langeland havde 15 møller, 15 bøller og 15 kirkesogne. De 15 kirkesogne er i mellemtiden blevet til 17, idet to af sognene er blevet delt op, og desuden er der blevet bygget et par kapeller og indrettet en katolsk kirke på øen. Bølle, der altså forekommer i 15 stednavne på øen, skulle stamme fra boel, der er et bosted. Langeland har en skøn og varieret natur, og øens historie er også interessant, men det fører for vidt at komme nærmere ind på det i denne artikel.

Efter nogle hyggelige besøg hos kusinerne, hvor snakken gik livligt, og gamle fotografier blev taget frem og diskuteret, måtte vi tage afsked med Langeland i denne omgang, men vi talte da om at gentage successen med slægtsfesten i Roskilde og arrangere en fætter-kusine weekend på Langeland, måske i 1988.

Hjemme i Roskilde gik så den sidste uge af sommerferien 1987 med at gennemgå min fars efterladte papirer. der var mange interessante ting set med slægtsforskerøjne. Men det

var dog også med en vis vemod, jeg startede gennemgangen; familiens samlingspunkt var nu borte, og hvert stykke papir var nu historie, og mange minder fra min barndom tonede frem. Her sider man med en ansøgning om statslån til at bygge et hus på Slagelsevej i Kalundborg i 1934. Som begrundelse: ønske om at bo i Kalundborg på grund af børns skolegang, og det var svært at få en lejlighed til en familie med 5 små børn. Min far ejede ca. 50 kr., men han fik statslånet, og huset blev bygget. Min far arbejdede dengang som chauffør på mineralvandsfabriken Dujardin i Kalundborg, og vi flyttede på det tidspunkt i et lejet hus i Årby sogn. Jeg begyndte at gå i skole i Kalundborg nogle måneder før vi flyttede ind på Slagelsevej og måtte hver dag gå den lange vej til Årby Lyng til Skolen ved Volden i Kalundborg. Der var jo ikke noget, der hed skolebus på det tidspunkt, og en cykel havde jeg heller ikke endnu. Min ældste bror var begyndt at gå i skole året før, og blev der til vi flyttede.

Blandt papirerne var også min farfars indkaldelse til soldat i Nyborg 1892 samt min fars soldaterpapirer. Han var arbejdssoldat i Holbæk. Der var anbefalinger fra forskellige af min fars arbejdspladser på både Langeland, i Svallerup og i Kalundborg, og også min mors anbefaling fra hendes tid som ung pige hos professor Schepelern på Kysthospitalet på Refsnæs. Der var en del breve fra mine bedsteførelde på Langeland til min far, der iblandt det sidste de skrev, inden de selv flyttede til Kalundborg for at bo hos os i Kalundborg i 1935. Et brev fra min farbror på Langeland til mine forældres bryllup i 1925, hvori han beklager, at de ikke kunne være til stede, dels på grund af pengeknaphed, dels på grund af deres 6 små børn. Hele brevet igennem kan man fornemme min farbrors store kærlighed til sine børn, og selv om de fik yderligere seks, var de en velsignelse. Det må ellers have været hårdt med sådan en børneflokk, 11 piger og 1 dreng, og en beskeden indtægt. Min farbror var post på Nordlangeland, og de boede i et lille hus i Bøstrup.

Desuden var der også papirer vedrørende salg af huset på Slagelsevej og løb af pensionatet "Lindely" på Sct. Jørgensbjerg i Kalundborg, som mine forældre drev, til de nåede pensionsalderen. Derudover var der mange gamle billeder, nogle desværre så medtaget, at det er umuligt at se, hvad de forestiller, og i et album har der vist været nogle små pilfingre på færde i tidens løb, idet der kun var nogle rester tilbage af en del af billederne. Men der var da også mange gode billeder imellem. I en notesbog havde min far skrevet dagbog fra en tur til Jylland, og der var skrevet en del navne og adresser på mennesker, han havde truffet

Min far besøgte i begyndelsen af tresserne sin mors hjemegn i Jamshøg Len i Blekinge og plukkede ved den lej-

lighed nogle blomster på det stykke jord, hvor min farmors barndomshjem havde ligget. Dem fandt vi tørrede i bunden af en skuffe med et lille brev hæftet på. Jeg har sat dem i glas og ramme og hængt dem op på væggen i mit arbejdsværelse sammen med nogle gamle familie billeder samt et maleri af Egeløkke på Langeland, hvor min farfar også har arbejdet.

Blandt de efterladte ting var der også flere årgange af "Jul i Kalundborg", som min far har fået hvert år siden den 1. udgave i 1937, men alle de ældste årgange manglede, idet en af de logerende på "Lindely" engang skulle bruge noget til at tænde op i kakkellovnen med. Han tog en stak "Jul i Kalundborg" fra mine forældres loftsrum, og de gik desværre op i røg. Hele min mors slægt kommer fra Kalundborg-egnen, og da "Jul i Kalundborg" bringer mange gode artikler og beskrivelser om livet i og omkring Kalundborg gennem tiderne, er disse hæfter af såvel person- som lokalhistorisk interesse for en slægtsforsker.

Sådan gik min 3-ugers sommerferie i 1987, men vejret indbød alligevel ikke til udendørs aktiviteter eller fristede til at lade papirerne ligge til en senere gennemgang, så for den sags skyld gjorde det ikke noget, at vejret var regnfuldt og køligt, i hvert fald ikke i den seneste uge. Jeg overvejer allerede nu at tilbringe en sommerferie på Kalundborg-egnen for at udforske de lokaliteter, hvor mine aner på mødrene side kommer fra. Selv om jeg er opvokset i Kalundborg, kender jeg ikke meget til Vollerup, Bastrup eller andre småsteder på Refsnæs og Asnæs. Jeg er heldig, at huset i Emmerbølle på Langeland stadig står der, og i fin stand, men det er jo ikke sikkert, at de andre huse gør det. Min næste opgave må være at finde ud af det.

Tranekær slotsmølle

Selskabets bomærke

af Jens V. Olsen

Selskabets mærke er tegnet i 1985 af Jens V. Olsen, der giver følgende beskrivelse:

På blå bund, en hvid silhouet af Roskilde Domkirkes hovedtårne, hvorpå et brunt egetræ med grønne blade, belagt med en rød rose forsænket $\frac{1}{3}$ under midten.

I en hvid krans, kantet med blåt står selskabets navn afsluttet med en mindre rød rose.

Symbolikken er følgende:

Roskilde Domkirke symboliserer selskabets hjemsted. Egetræet angiver selskabets interesseområde: slægten og slægtsforskningen, medens rosen repræsenterer Roskilde Amtskommune, der er vort virkeområde.

Fra di gu'e gam'l daw

De gamle protokoller, som slægtsforskere beskæftiger sig med, giver nu og da meget præcise og til tider morsomme oplysninger om livet i gamle dage. Selv om penneførerens har glemt at spidse fjerpenen eller han har en uhjælpelig klo, så kan det godt betale sig at ofre lidt tid på at stave sig igennem også de vanskelige passager i optegnelserne.

Her bringes et uddrag af kirkebogen fra Vesterbølle sogn i Viborg amt. Af hensyn til de mindre skriftkloge følger også en oversættelse af teksten.

Anno 1776...

Den 7de Jan. Dom. 1 p. Ephi. ægteviiede i Westerbølle
Søren Pedersen og Zidse Sørensdatter vid. d. 1ste Dec. 1775.
NB: Brudgommen var saa drucken, at han ej kunne staae,
men maatte holdes af sin Broder under Foreningen, og under
Prædikenen faldt han ud af Stolen, hvor han sad, og trim-
lede hovedkuls ud på Kirkegulvet: afskyelig Spectakel!

Anno 1776.

Den 7de Jan. Dom. 1 p. Ephi. ægteviiede i Westerbølle Sø-
ren Pedersen og Zidse Sørensdatter vid. d. 1ste Dec.
1775.

NB: Brudgommen var så drucken, at han ej kunne staae, men
maatte holdes af sin Broder under Foreningen, og under
Prædikenen faldt han ud af Stolen, hvor han sad, og trim-
lede hovedkuls ud på Kirkegulvet: afskyelig Spectakel.

Hvad en skifteprotokol kan fortælle

af Henning Kiilerich

Et skifte kan ofte give både genealogiske og personalhistoriske oplysninger, som ikke kan findes andre steder. Derfor bør man aldrig undlade at undersøge, om der er nedfældet et skifte ved dødsfald.

Men det er ikke altid så ligetil at finde et skifte. Det kan skyldes, at det ikke er blevet indført i skifteprotokollen eller at protokollen er bortkommet ved brand eller u hensigtsmæssig opbevaring. Men det kan også forekomme, at skiftet er ført et andet sted, end man forventer.

På landet havde godsejerne den jorddrottlige ret til at skifte ved folk, der stod i en eller anden form for tjenesteforhold til godsejeren fx som fæstebonde. Andre skulle skifte hos herredsfoged eller amtmand. Men ofte udstrakte godsejeren sin jorddrottlige ret til at omfatte næsten alle, der boede indenfor hans godsområde. Lotte Jansen har påvist dette i sin rapport "Nogle aspekter af skifteforvaltningen på landet 1750-1850 belyst ved hjælp af skifteregistre på Landsarkivet for Fyn".

På et af de fynske godser er 23% af de foretagne skifter godsejeren ganske uvedkommende. På et andet gods udgør disse skifter 29%. Disse tal stammer fra sidste halvdel af 1700 tallene.

I en periode med en initiativrig og emsig godsforvalter eller ridefoged vil der i godsets arkiv kunne findes mange skifter. Men det kan selvfølgelig også gå til den anden side i områder, hvor herredsfogeden er om sig.

Helt galt går det selvfølgelig, når der er tvivl eller uenighed om den skiftendes tilhørsforhold. Som tilfældet med min tip-tip-oldefar Jens Nielsen, der var gift tre gange, og derfor har efterladt sig en del skifter. Allerede som 22 årig påtog han sig ansvaret for en fæstegård under Bramstrup gods på Fyn samt for formandens enke og hendes to børn. Jeg har ikke kunnet finde skiftet efter hans anden hustru Anna Rasmusdatter, der døde i 1773. Det skyldes, at ejeren på det lille gods Løjtvedgård, som Jens Nielsens fæstegård blev solgt til i 1760, var en elendig administrator, der efterlod godsets arkiver i en sølle forfatning. Der er næsten ingen arkivalier fra dette gods. Til gengæld fandt jeg en indføring i Nyborg-Tranekær amts skifteprotokol fra 1774 af stor interesse. Den giver et godt indblik i datidens dunkle skifteforhold foruden gode oplysninger om Jens Nielsen privatøkonomi.

Men lad herredsfogeden adv. Bekker selv fortælle:

Skifte Brev

afg. Anne Rasmus Datter Jens Nielsens hustru
 i Høye

Anno 1774 den 24de Febr: indfandt jeg mig paa Hans
 Excellence Hr. Kammerherren og Amtmand von Holstens
 vegne, vidnefast med underskrevne 2de mænd Jens Larsen og Jens Mor-
 tensen begge af Høye, hos Selv Eieren Jens Nielsen gaard-
 mand i bemt: Høye Bye, for at holde Skifte efter bemt:
 Jens Nielsens hustrue Anne Rasmus Datter som for nogen tid
 siden skal være bortdød, og haver efterladt sig u Myndige
 børn. Til den ende blev Enkemanden som var nærværende,
 tilholdt at anmelde hvor mange børn hand med sin afdøde
 hustrue haver i Live, samt at angive boets tilstand. Men i
 midler tid og føren det begierte af blev af Enkemanden
 besvaret, mødte Degnen i Lunde Sr. Wildsøe paa Proprietar-
 ren til Løytved Sr. Leopolds vegne og efter hans begiering
 i kraftigste maader protesterede imod det agtede Skiftes
 holdelse af høybemt: hr: Kammerherre Leopolds bonde Jens
 Nielsen i Høye efter hans afdøde hustrue, siden velbemt:
 hr. Leopold paastod sig allene hertil at være berettiget
 og ikke hr. Amtmanden, hvor fore og samme Skifte Lovlig er
 bleven sluttet den 6te Nov. 1773 af hr. Leopold som den
 rette Skifte Forvalter i denne Sterfbo.

Skifte Brev
 efter

Afg: Anne Rasmus Datter Jens Nielsens hustrue i Høye.
 Anno 1774 den 24de Febr: indfandt jeg mig paa Hans Excel-
 lence Hr. Kammerherre og Amtmand von Holstens vegne, vid-
 nefast med underskrevne 2de mænd Jens Larsen og Jens Mor-
 tensen begge af Høye, hos Selv Eieren Jens Nielsen gaard-
 mand i bemt: Høye Bye, for at holde Skifte efter bemt:
 Jens Nielsens hustrue Anne Rasmus Datter som for nogen tid
 siden skal være bortdød, og haver efterladt sig u Myndige
 børn. Til den ende blev Enkemanden som var nærværende,
 tilholdt at anmelde hvor mange børn hand med sin afdøde
 hustrue haver i Live, samt at angive boets tilstand. Men i
 midler tid og føren det begierte af blev af Enkemanden
 besvaret, mødte Degnen i Lunde Sr. Wildsøe paa Proprietar-
 ren til Løytved Sr. Leopolds vegne og efter hans begiering
 i kraftigste maader protesterede imod det agtede Skiftes
 holdelse af høybemt: hr: Kammerherre Leopolds bonde Jens
 Nielsen i Høye efter hans afdøde hustrue, siden velbemt:
 hr. Leopold paastod sig allene hertil at være berettiget
 og ikke hr. Amtmanden, hvor fore og samme Skifte Lovlig er
 bleven sluttet den 6te Nov. 1773 af hr. Leopold som den
 rette Skifte Forvalter i denne Sterfbo.

Men da det efter beretning skal forholde sig langt ander-
 ledes, og det er hvermand bekiendt at Jens Nielsen aller-
 rede for 1½ år siden har Kiøbt sin gaard af bemt: Sr. Leo-
 pold og med hannem sluttet en lovformelig Kiøbe Contract,
 at skulle betale ham 1000 rd. for garden, hvoraf allerede
 det halve skal være betalt og Resten bliver betalt til
 11te Juni nestkommende, saa blev Jens Nielsen begiert, at
 ville fremlegge denne Kiøbe Contract til Forretningens
 følge, og videre efterkomme Skifte forvalterens i dag til
 ham giorte begiering. Jens Nielsen erklærede herefter at
 hand ikke kunde nægte da at have giort accordt med sin
 hosbonde om sin i Fæste havende gaard paa de vilkaar, at
 når han betalte ham samme med 1000 rd. skulle han erholde
 Skiøde derpaa men forinden og indtil saadan tiid erkiendte
 hand Leopold som sin hosbonde, og sig selv for en fæste
 bonde, ligesom hand og endnu som forhen betalte ham sine
 afgifter de Kongl: og andre Skatter samt Skattekorn med de
 andre paa godset etc. Hand hafte ey heller nogen skriftlig
 Kiøbe Contract at fremvise saasom der alleneste var giort
 en aftale og accordt imellem dem, hvoraf indholden blev

ført i pennen paa et stykke løs papir, som forblev i Leopolds forvaring han erklærede for resten, at det kunde være ham det samme, hvem der holdt skifte efter hans sl: hustrue, men forment, at hand ikund behøvede eet Skifte brev, og siden dette allerede var holdt og sluttet af Leopold, saa var hand og for sin deel fornøyet dermed.

Efter saadanne omständigheder, da man erfarede, at Jens Nielsen syntes at være enig med hr. Leopold, og dernest at fornegte sig selv i det hand vil forandre sin fornærværende tiid fra en Selv Eier til en Fæste bonde, blev højbemt: hr. Kammerherres Ret til dette Skiftes holdelse hannem i alle maader forbeholden, da det imidlertid bliver hr. Leopolds og Jens Nielsens eget ansvar om noget ulovligt og fornærmeligt for de u Myndige skulle passere, imedens denne Question blev Ventileret og udgiort til hvilken Ende denne Forretning før i dag sluttet, for nærmere alt at indsende samme til den høye Skifte forvalter.

Actum Høye ut supra

Adv: Bekker

I.L.S.

J.M.S.

Jens Larsen

Jens Mortensen

Anmeldelsen og den derpaa fulde Resolution til dette Skiftes holdelse Lyder saaledes

Prememoria.

Da selveier Jens Nielsen i Høye har kiøbt sin gaard for 2 aar siden af Sr. Leopold og har en lovformelig kiøbe Contract som er ligesaa Gyldig som et skiøde aller helst Sr. Leopold ei kand Skiøde ham gaarden til førend nestkommende 11te Juni, fordi den gamle giæld først da skal u slettes i Landstings protokollen, saa synes det billigt at paastaae hans boe skiftet og deelt under amtets Jurisdiction hvor ved hans smaae u Myndige Børen kand betrygges for deres arvemidlers Sikkerhed og nyde hvad dennem med rette tilkommer. Thi vel har Leopold in decembri holdt eller begyndt et slags Skifte men hand er aldeles u berettiget dertil og det synes Jens Nielsen selv anseer at skiftet maatte foretages af S: T: Hr. Amtmanden!

Lunde d: 1. Febr. 1774

Adv: Bekker

Resolution

I følge Forestaaende anmeldelse ville hr. Cancellie Rd. og herredsfoged Bekker paa mine og egne vegne foretage og paa Lovlig maade til endebringe forbemt: Skifte, og derefter til mig indsende den in loca holde Forretning, Dog bliver at observere at Jens Nielsen først fremlegger sin Kiøbe Contract in originali hvoraf Vidimeret gienpart bliver at følge Skiftet. Odense d. 14. Febr. 1774

v: Holsten

Saaledes en Rigtig gienpart af originalerne at være testeret.

Lunde d: 11. martii 1774

Bekker

V E D T Æ G T E R

§ 1

Selskabets navn er: "Roskildeegnens selskab for genealogi og personalhistorie."

Selskabets hjemsted er formandens adresse.

§ 2

Selskabets formål er at vække og vedligeholde interessen for det genealogiske og personalhistoriske studium på Roskildeegnen og at oplyse om genealogisk forskning.

Det er endvidere selskabets formål at fremme udgivelse af genealogiske og personalhistoriske værker.

§ 3

Selskabets højeste myndighed er generalforsamlingen.

Ordinær generalforsamling holdes hvert år i maj måned med følgende dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning for det forløbne år.
3. Aflæggelse af det reviderede regnskab til godkendelse.
4. Behandling af indkomne forslag, der skal være bestyrelsen i hænde senest den 1. april.
5. Fastsættelse af kontingent for det kommende år.
6. Valg af formand.
7. Valg af to bestyrelsesmedlemmer + en suppleant.
8. Valg af revisor + en revisorsuppleant.
9. Eventuelt.

§ 4

Bestyrelsen består af en formand og fire bestyrelsesmedlemmer, der vælges af generalforsamlingen for to år ad gangen, således at formand og to bestyrelsesmedlemmer vælges i lige år, og to bestyrelsesmedlemmer vælges i ulige år. Bestyrelsen udpeger selv kasserer og sekretær. Bestyrelsens fastsætter selv sin forretningsorden og kan nedsætte udvalg til særlige opgaver.

§ 5

Selskabets regnskabsår er 1. april til 31. marts.

Foreningens medlemmer betaler et kontingent, der fastsættes af generalforsamlingen. For at have stemmeret på en generalforsamling skal kontingentet for afvigte regnskabsår være betalt.

§ 6

Generalforsamlingens beslutninger træffes ved simpelt stemmeflertal. Ændringer i vedtagter kræver dog 2/3 af de fremmødte stemmeberettigedes stemme.

Ekstraordinær generalforsamling holdes, når bestyrelsens flertal ønsker det eller mindst 1/3 af medlemmerne fremsætter skriftligt forlangende herom. Indkaldelse til almindelig såvel som ekstraordinær generalforsamling foretages af bestyrelsen med mindst 3 ugers varsel til medlemmerne med angivelse af dagsorden.

§ 7

Opløsning af selskabet kan finde sted, når 2/3 af de fremmødte stemmeberettigede medlemmer på to på hinanden følgende generalforsamlinger stemmer herfor. Selskabets eventuelle formue tilfalder Samfundet for dansk genealogi og personalhistorie.

--- 0 ---

Vedtaget på stiftende generalforsamling den 30. oktober 1983 og ændret på generalforsamling den 7. maj 1985 samt den 26. maj 1987.

ISBN 87-89165-02-0
ISSN 0904-1427